

DOI: 10.22620/sciworks.2015.05.007

**ХАРАКТЕРИСТИКА НА ГЕОДЕМОГРАФСКИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА
ПОЛОВО-ВЪЗРАСТОВАТА СТРУКТУРА В ОБЛАСТ ЛОВЕЧ
ЗА ПЕРИОДА 2011/2013
GEODEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF THE SEXUAL AND AGE
STRUCTURE IN THE REGION OF *LOVECH* OVER THE 2011/2013 PERIOD**

**Десислав Петров, Петър Маринов
Desislav Petrov, Petar Marinov**

Аграрен университет – Пловдив
Agricultural University – Plovdiv

E-mail: x.uzunov@gmail.com

Abstract

The research and examination of the geo-demographic processes in the region of *Lovech* reveal the nature of the geo-demographic picture for a particular period of time. 139,609 people of the country's population live in the area.

The processes, related to the geo-demographic characteristics in this region, to a great extent are a reflection of ones (geo-demographic) that run in Bulgaria.

The current research is included as part of the geo-demographic processes: birth rate, mortality rate and natural growth of the population in the region of *Lovech*.

Key word: demography, population growth, fertility, mortality.

ВЪВЕДЕНИЕ

Новата научна дисциплина „демография“ ползва статистическа информация за събирането и анализирането на процесите и явленията, свързани с населението.

За повече изчерпателност и научна точност успоредно с демографията се използват научни знания от антропологията, биологията, историята, етнографията и други науки, близки до социално-икономическото и културното развитие на човешкото общество. По своята същност тези науки се различават, но имат събирателно звено - социумът.

Социално-икономическото развитие в глобален, регионален и локален план налага създаването на нови научни дисциплини, които по-точно да анализират съвременните човешки проявления.

Проблемите на населението в съвременния свят се преплитат и се появяват нови смесени научни дисциплини, опитващи се да решат глобалните въпрос, свързани с демографското развитие на населението, а именно – *геодемографията*.

Геодемографията в настоящата статия проследява процесите, развиващи се в град Ловеч. Те се характеризират с количествени и качествени показатели, съвкупността от качествените белези на населението в областта, както и структурата на населението.

По своята същност геодемо-графията се основава на единството между населението и територията, която то обитава, както и на взаимодействието между демографските процеси и условията, при които те протичат.

Структурата предлага йерархичност на елементите като: полово-възрастов състав, разпределение на населението в селата и градовете по надморска височина, образователно равнище, брачна структура, религиозна, етническа, езикова, професия, местоживееие и др.

Малка част от структурите не се променят или процесът при тях е по-бавен: пол, социален произход, етническа или религиозна принадлежност и др. Останалата част от структурите са в непрекъсната динамика на развитие: възраст, брак, образование, заетост, миграционна подвижност.

Промяната на състоянието на отделни структури в определени исторически моменти дава отражение на геодемографското и социално-икономическото развитие в областта.

Цел на изследването в настоящия доклад е изследването на естествения прираст (ЕП) на населението в област Ловеч за периода 2011/2013 г. Проследявайки естественото движение на населението, което включва двата основни компонента – раждаемост и смъртност – които формират естествения прираст (ЕП) в глобален и регионален план.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Методически подход или методи – като средства за анализ, свързани с населението в ЮЦР, използвам: *емпиричен метод, геодемографски метод*. Използването на други методи и методики може да се прилагат в зависимост от естеството на изследване и анализиране на обектите и процесите.

Емпиричният метод (ЕМ) за изследване е основен научен метод, който служи за събиране на основни данни по определена проблематика, информация за ситуации, протичащи на различни нива, статистика по даден въпрос и др. Чрез средствата на директното или индиректното наблюдение, опит или експеримент се създава модел на икономически, социален, екологичен, инфраструктурен или друг обект.

Геодемографският метод (ГМ) се занимава с изучаване и анализиране на обектите и предметите. Геодемографията прави разнообразни връзки с другите науки, така тя използва широк арсенал от методи.

В най-общия смисъл на това понятие може да се квалифицират като общонаучни и частни.

Към общонаучните методи се отнасят предметите на природните науки, като: системният анализ, географските сравнения на количествените сходства и различия, картографирането; от традиционните методи особено значение имат комплексните описания и анализи и др. Методът на демографското моделиране описва бъдещите изменения на населението като цяло или по компоненти. Като модели в настоящата статия използваме „стандартното население“ и „стандартно поколение“ като числови модели под формата на таблици. В зависимост от геодемографските процеси, свързани с естественото възпроизводство на населението в област Ловеч.

Област Ловеч се намира в Северозападния район, който обхваща територията на област Видин, област Плевен, област Монтана. До 2006 района включва областите Видин, Враца и Монтана. Според NUTS1 България се разделя на Северна и Югоизточна България, според NUTS2 се включват Североизточен, Северен централен и Северозападен район. Площта му възлиза на 19,1 хил км², което представлява 17,18% от територията на страната. Броят на населението към 31.12.2011 г. е 836 601 души, а за 2013 г., неговият брой е 810 401.

Районът включва пет административни области от ниво NUT3 - Видин, Враца, Монтана, Ловеч и Плевен. В района има 51 общини и 668 населени места, от които 45 града. Площта на областта е 4129 км², което представлява 3,7% от територията на страната и 21,6% от тази на района. По този показател тя е на второ място в района и на 11-о в страната. В обхвата ѝ се включват 8 общини (Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Тетевен, Троян, Угърчин и Ябланица) и 150 населени места, от които 8 града. Най-голям по територия е община Ловеч, а най-малка - община Летница.

Естественият прираст (ЕП) - макар че този показател на естественото движение на населението обикновено се приема, че е само резултативен - като разлика между раждаемостта и смъртността - той обаче не е само аритметичен резултат, а съотношение между основните демографски показатели, което определя по съответствие мястото и ролята на всеки един от тях.

По този начин данните на естествения прираст насочват вниманието и изясняват насоките за определяне на причините по вид, произход и степен на проявление като база за изграждане и усъвършенстване на демографската политика в отделните страни. Много често различията между коефициентите на естествения прираст в географските области и териториалните единици на отделните държави очертават значително по-голяма диференцираност и с това по-конкретизирана насоченост към причините, които ги обслужват.

Изследването на ЕП на населението в доклада включва 2011/2013 г., проследява движението на населението на едни от основните елементи в геодемографията: *живородени, починали и естественият прираст*, като последният елемент, определящ моментната геодемографска картина за

област Ловеч за по-горе посочените години. В таблица 1 са посочени елементите и ЕП в промили.

Таблица 1. Естествен прираст на населението за 2011 г. (хил./д. в ‰)

Област	Брой на населението в хил.д.	Родени			Починали			Естествен прираст ‰			
		Всичко	Момчета	Момичета	Всичко	мъже	жени	Всичко	мъже	жени	общо
България	7202198	70864	36533	34313	108258	56634	51624	-37394	-20101	-17311	-5.1
Ловеч	133513	1220	609	611	2586	1331	1255	-1366	-722	-644	-10.2

Информация от НСИ и изчисления на автора

Таблица 2. Естествен прираст на населението за 2013 г. (хил./д. в ‰)

айон	Брой на населението в хил.д.	Родени			Починали			Естествен прираст ‰			
		Всичко	Момчета	Момичета	Всичко	мъже	жени	Всичко	мъже	жени	общо
България	7245677	66578	34044	32534	104345	54827	49518	-37767	-20783	-16984	-5.2
Ловеч	135580	1028	522	506	2425	1192	1233	1397	-670	-727	-10.3

Информация от НСИ и изчисления на автора

В таблица 2 са посочени елементите и ЕП в промили. За сравнение на базовите показатели на област Ловеч използваме геодемографската картина на страната.

ИЗВОДИ

- ❖ 1. Спад на раждаемостта за двугодишния период 2011/2013 се отчита на национално и локално ниво и при двата пола. Основните причини за спада на раждаемостта е липсата на **пронаталистична политика от страна на държавата**.
- ❖ 2. Високата смъртност е в резултат на влошените социално-икономически показатели както на национално, така и на локално ниво. За област Ловеч през изследвания двугодишен период в края смъртността отчита повишени стойности.

Естественият прираст на населението е основен показател, който показва неговото движение в положителна или в отрицателна насока, на

национално или локално ниво. В изследването, което направихме, забелязахме огромен спад в геодемографската картина не само в област Ловеч, но и в цялата.

Отрицателните стойности за ЕП може да се променят, при положение че в страната се наложи една нова *пронаталистична политика*, насочена към *увеличаване на раждаемостта*, *понижаване на стойностите на смъртността* и *повишаване на БВП*.

REFERENCES

- Mladenov, Ch.*, 2005. Obshta geodemografiya., Shumenski Universitet.
Slaveykov, P., 2012. Geodemografiya, UI „Sv. Kliment Ohridski“, S.
Fizicheska i sotsialno-ikonomicheska geografia na Bulgaria, 2002. BAN, S.
Zakon za regionalното razvitie. DV, br. 50/2008.
[www.nsi.bg/Naselenie i demografski protsesi](http://www.nsi.bg/Naselenie_i_demografski_protsesi)

